

בכלל לא מצחיק!

מאת: יאנוש קורצ'אק, כתבים ו', עמ' 67-72

תרגום: אורי אורלב

זה התרחש ברחוב הראשי של עיר אחת גדולה וסואנת. זאת לא הייתה ורשה רבת החסד. על כל פנים, איך בך שום דבר מצחיק.

אם כן, ברחוב הראשי של העיר הזאת עברו אנשים רבים. מי הם היו; מה הייתה הכנסתו של כל אחד מהם בשנה; כמה ילדים היו לכל אחד מהם, כמה חטאים, כמה אגרות חוב, כמה זוגות מכנסים, ידידים או עניבות; מי מהם היה חבר בקפפת קבורה; האם שחק בקלפים, או גביליארד; האם נהג לקנות שאריות במקירות חסול, או לפי אמה, או אולי לפי "חתיכה"; בסופו של דבר, מה היו דעותיהם על הרפורטואר החושני של התאטרונים, על חסר הטקט של אמריקה שדחתה את המתנה הגרמנית הנהדרת, ואחרוראחרון – מה דעתו על השתתפות סוסי הארוות הפולניות במרוצי סוסים בינלאומיים – אבל לא אזכיר זאת מאחר שאין בך שום דבר מצחיק.

באותו רחוב ראשי צעד נער לבוש קרעים שגלו בערף עשר עד שתים עשרה. אני אומר "בערף" מכיון שמראית העין מטעה לעתים קרובות. שצ'פנובסקי המנוח העיר, שלא פגש בשום מקום כל כך הרבה נערים קשישים וילדים בני חמשים – כמו אצלנו; מצד שני אפשר לפגוש כאן ישישים צעירים מאוד, שאינם ראויים ליחס של כבוד, ובשערים לא זרק שיבה, מפני שאין להם שערות.

ובכן, הלך הנער ברחוב.

אם רק היה מהלך, לא היה בך שום דבר מצחיק; אבל הוא התנדנד ונפל על המדרכה שעלתה לעיריה ארבעים ושמונה רובלים לחצי מטר מרבע.

הוא נפל והוא שוכב על המדרכה השוה ארבעים ושמונה רובלים לחצי מטר מרבע – ואינו זז. ואם לא די בך, בעת שנפל גם הטיח את ראשו בקיר הבית שבו "חברת האשראי העירונית" בכבודתה ובעצמה משקעת בעשרים וחמשה אלף רובל ונוסף לך יש לה עוד שבע משפנתאות, שמהן הרביעית והחמישית הן למען האמת פיקטיביות. החנויות שבבית הזה משלמות שכר דירה של שנים ושלושת אלפים רובל לשנה.

אמנם אין בך שום דבר מצחיק, ובכל זאת כל אחד יבין על נקלה שאותו נער בן האחת עשרה בערף קבל מכה חזקה בראשו. ובאמת, דם התחיל לנזל מראשו הפצוע; דם אדם בדיוק כמו דם שהיה נוזל מראש של כל ברשלאמא - קוז'יו, ולדצ'ק או יאנוש, או מראשה של בת היחידה בעלת נדוניה – אם היה מישהו מהם נופל במקרה על המדרכה היקרה של הרחוב הראשי ומטיח את ראשו בקיר הבית שבו משקעת "חברת האשראי העירונית", שבבעלותה שבע משפנתאות, ששתים מהן למען האמת פיקטיביות. אין בך שום דבר מוזר.

העוברים והשבים של העיר, שלא הייתה ורשה, הקיפו את הנער השוכב במעגל צפוף. כל עוברזשב ממצע הוא, ביו השאר, בעל מוח ולב, כך שהקהל הגדול שהצטופף במקום היה מסוגל לחשב ולדבר, ולאמתו של דבר התחיל לחשב ולדבר.

אדון אחד, שקפסת עוגות הייתה תלויה על כפתור מעילו, נאנח בכל זאת ואמר:

– ילד מסכן.

לאדון הזה היו בודאי לא רק עוגות, מנח ולשון, אלא גם לב. מפני שלא כל אחד. במקרים דומים האדם מאבד את משר המחשבה ההגיונית ורק הלב מסוגל להכתיב תגובה רגשית נעלה לאברך הדבור שלו, תגובה רויית אהבה ונכונות להקרבה עצמית.

– ילד מסכן – אמר האדון עם הלב בתוהו ועם קפסת עוגות התלויה על כפתור מעילו; ולא רק אני

י.א.א. קורצ'ק קורצ'אק
اسرائيل تقرا كورنشاك

שְׁמַעְתִּי אֶת דְּבָרֶיךָ, אֲלֵא גַם אַרְבָּעִים אֲנָשִׁים אַחֲרַי שְׁעָמְדוּ בְּקִרְבֹתוֹ; וְהוּא הָיָה צָנוּעַ כָּל כָּךְ,
שְׁאָמַר זֹאת בְּעֵלֶיךָ שֵׁם, זֹאת אוֹמְרָת לֹא לְשֵׁם פְּרוֹסִים; וְכַעֲבֹר רָגַע אֶפְלוּ חִמְק מִתּוֹךְ הַקֹּהֶל בְּלִי
לְעוֹרָר תְּשׁוּמַת לֵב וְנִגְלַם בֵּין הַעוֹבְרִים וְהַשְּׂבִים בְּרוּחֹב הָרֵאשִׁי.

גַּם הָאֲחֵרִים עָמְדוּ עִכְשָׁו עַל חֲמַרְת הַמַּצֵּב וְלַעֲזָרְת הַיֵּלֶד הַגִּיעָו בְּבַת אַחַת מִפִּמָּה פּוֹנִים – אֲנַחוֹת
וְהַבְּעוֹת הַשְּׁתֵתִפוֹת.

מִחֻשְׁבָּה חֲדָשָׁה; מִיִּשְׁהוּ אָמַר:

– אוֹלֵי הַתְּעַלְפָּ מִרְעֵב, הַמִּסְכֵּן?

כָּל רַעֲיוֹן חֲדָשׁ, כָּל אֲמַת חֲדָשָׁה אוֹ הַשְּׁעָרָה נוֹעֲזֵת, בְּטָרְם יִתְקַבְּלוּ עַל דַּעַת הַכֹּל, בְּטָרְם יִקְדָּשׁ אוֹתָם
הַמַּאֲבָק וְיִתְעַטְפוּ בְּזֹהַר שֶׁל נֶצְחוֹן – חֲזִבִים לְעֵבֶר דָּרָךְ אֵשׁ צוֹלֶבֶת שֶׁל הָאֲשָׁמוֹת, חֶסֶר אֲמוּנָה, לַעֲג
וְהוֹקְעָה שֶׁל הַהֲמוֹן, מָה שֶׁבְּהַחֲלֵט אֵינוֹ מִצְחִיק כָּל עֵקֶר.

– וְאוֹלֵי הוּא רַק מַעֲמִיד פְּנִים? – אָמַר בְּאֵמֶץ בְּרִנָּשׁ אֶחָד הַמַּחֲזִיק יָד אַחַת בְּתוֹךְ הַפִּיִס שֶׁבוּ נִמְצָא
הָאֲרִנָּק וְאֵת שְׁתֵּי אֲצִבְעוֹת יָדוֹ הַשְּׁנִיָּה בְּפִיִס הַקֶּטָן שֶׁבוּ נִמְצָא הַשְּׁעוֹן, מִפְּנֵי שְׁאִין סִפֵּק שֶׁבְּתוֹךְ הַקֹּהֶל
שֶׁהַתְּאֲסֹף הָיָה כּוֹל לְהַמְצִיא מִגּוֹל אֶחָד הַמוֹכֵן לְנַצֵּל אֵת הַתְּרַגְּשׁוֹתָם שֶׁל גּוֹמְלֵי הַחֲסָדִים הַנִּיָּצָלִים.
תְּבוּנָה בּוֹגְרָת וְלִבְבוֹת הַבוֹעֲרִים בְּאֵשׁ אֲמַת דּוֹקָא מְתֵאֲפִינִים בְּשִׁקוֹל דַּעַת בְּרַגְעֵי הַתְּרַגְּשׁוֹת כְּלָלִית –
שִׁקוֹל דַּעַת וְשִׁקֹּט נַפְשֵׁי בְּרַגְעִים מְכַרְיִעִים, בְּאֲשֶׁר רָגַע אֶחָד שֶׁל חֶסֶר תְּשׁוּמַת לֵב יְכוֹל לַעֲלוֹת לָנוּ
אַחַת וְלִתְמִיד לֹא רַק בְּשִׁעוֹן, אֲלֵא גַם בְּשִׁרְשָׁרְת הַזָּהָב, שֶׁלֹּא לְהַזְכִּיר אֵת הַמִּפְתָּח.

– וְאוֹלֵי הוּא רַק מַעֲמִיד פְּנִים?

כִּמּוֹבֵן! כִּמָּה פְּעָמִים חֲשׂוֹב קָר מוֹצִיא מְגוֹרֵנוּ אֲנַחוֹת הַשְּׁתֵתִפוֹת בְּצַעַר, כִּמָּה פְּעָמִים תְּעַלּוֹל נְבוֹי
מִקְפִּיא עַל שְׁפִתֵינוּ מִשֵּׁב חֲמִים שֶׁל בְּטוּיִים נַעֲלִים אֲשֶׁר יִצְאוּ כְּקֶרֶן אוֹר מִפִּיו שֶׁל הָאָדוֹן עִם קַפְסַת
הַעוֹגוֹת הַתְּלוּיָה עַל כְּפִתוֹר מְעִילוֹ: – יֵלֶד מִסְכֵּן.

הֵאֵם הַקֶּרֶב הַזֶּה עָמַד לְפָל שֶׁלֵּל בִּיַדִּי הַיֵּלֶד הַהַפְּכָדֵךְ? הוּא כּוֹחוֹת הַרְשָׁע, הוּא בְּרָקִי הַשְּׁחִיתוֹת, הוּי
בְּצָה טוֹבְעֵנִית שֶׁל רִקְבוֹן!

בְּתוֹךְ הַדְּמָמָה הַמְּבַשְּׁרֵת רַעוֹת נִשְׁמַע קוֹל:

– מָה פְּתָאוֹם מַעֲמִיד פְּנִים? הֵרִי הוּא מְדַמֵּם.

הוּי כִּמָּה שְׁאֵנִי מוֹדָה לָךְ עַל שְׁחִלְצָת אוֹתִי מִתְּהוֹמוֹת הַפְּקוּק וְחֶסֶר הָאֲמוּנָה.

– כֵּן, כֵּן – אָמַר הָאָדוֹן הַשִּׁקוֹל, שֶׁהַחֲזִיק בְּשִׁרְשָׁרְת הַזָּהָב שֶׁל שְׁעוֹנוֹ וְעוֹב אֵת הַהֲתַקְהָלוֹת בְּחִיּוֹךְ שֶׁל
בוֹי.

הוּא אָמַר: "כֵּן, כֵּן". מָה זֹאת אוֹמְרָת?

בְּאוֹתוֹ רָגַע דְּחַף אוֹתִי מִיִּשְׁהוּ מֵאֲחוֹר וְחֻשְׁתִּי כְּאֵב דּוֹקֵר בְּצַד, וְכֵאֲשֶׁר הַתְּנַדֵּף זַעֲמֵי בְּגִלֵּל הַהֲתַקְהָה
הַגְּסָה עַל הַיִּבְלוֹת שְׁלִי – רֵאִיתִי דְּלִפּוֹן לְבוּשׁ סְחָבוֹת רְכוּן מַעַל הַשׁוֹכֵב הַמְּעַלְפָּ.

– קַח, תִּשְׁתֶּה קֶצֶת – אָמַר לוֹ.

אָדָם שְׁאֵינוֹ פּוֹתֵב לְעוֹלָם לֹא יִצְלִיחַ לְהַבִּין אֵת הָאָדָם הַכּוֹתֵב. בְּמִקּוֹם שֶׁבוּ סוֹחַר יִינוֹת מִמְצָע, מִיֵּלֶד,
יִצְרֹן אוֹפְנִים אוֹ יִצְרֹן אֲפִרְנֵי כְּתִיבָה מְקוֹמִיִים – יִפְרָץ בְּכִי תִמְרוּרִים – שֵׁם יִכְתֹּב הַמְּשׁוֹרֵר אִידִילִיָּה
וְיִשְׁלַח אוֹתָהּ לְתַחֲרוֹת. בְּמִקּוֹם שֵׁם בְּעַל נַחֲלָה לְשִׁעֵבֶר, הַמְּחַפֵּשׁ תַּעֲסוֹקָה, יְעוֹרֵר שְׁעוֹרִיָּה בְּהִגִּינוֹ עַל
כְּבוֹדָה שֶׁל נַעֲרָה צְעִירָה שְׁמִיִּשְׁהוּ נְטָפֵל אֶלֶיהָ בְּגִסוֹת בְּרוּחֹב וְיִאֲסֵר לְיוֹמִים עַל הַפְּרָעָה לְסִדֵּר הַצְּבוּרִי
– שֵׁם יִכְתֹּב אִישׁ הַמוֹסֵר מֵאֲמַר עַל קִלְקוֹל הַמְּדוֹת, יַעֲשֶׂה פְּרִסְמַת לְעֶצְמוֹ וְיִרְוִיחַ שְׁתֵּי פּוֹסִיּוֹת
קוֹנִיָּאָק, כְּרִיד, לִיבְרָה שֶׁל נֵר וְסִלִּיּוֹת חֲדָשׁוֹת לְנַעֲלוֹ.

כֵּן שְׁאֵינוֹ פְּלֵא שְׁאֵנִי, בְּעוֹדִי מִתְּבוּנָה בְּיֵלֶד הַשׁוֹכֵב עַל הַמְּדַרְכָּה הַמְּזַכֶּרֶת לְעִיל, וּבִנְעַר לְבוּשׁ הַבְּלוּיִים
הַרְכוּן מְעַלְיוֹ – לֹא לְחֻשְׁתִּי בְּשִׁפְתֵי רֹעֲדוֹת: "יֵלֶד מִסְכֵּן" – וְרַק הַעֲלִיתִי בְּמַחְשַׁבְתִּי מְלוֹדְרָמָה

יליאז קוראז קורצאק
اسرائيل تقرا كورتشاك

בְּחֶמֶשׁ מַעֲרָכוֹת עֲבוֹר "הַתְּאֵטְרוֹן הָעֵמֶמִי" תַּחַת הַכּוֹתֶרֶת: "הַבֵּן הָאוֹבֵד, כְּלוֹמֵר פֶּגֶר לֵיד פֶּגֶר".

הִיְתָה לִי כֶּבֶד הַתְּמוּנָה הָאֲחֵרוֹנָה שֶׁל הַמַּעֲרָכָה הָאֲחֵרוֹנָה.

הַנַּעַר הַזֶּה – הוּא בֶן חֲטוּף. יֵלֵד שְׁנֵי מְהוּרָיו; אָבִיו הַמֵּיֶאֱשׁ מְבַזֵּב אֶת כָּל הוֹנוֹ עַל חַפּוּשֵׁי שְׂוָא; אֶת כָּל מָה שְׁנוֹתֵר הוּא מְבַזֵּב עַל שְׂתֵיָהּ; פְּתָאוֹם הוּא רוֹאֶה אֶת הַיֶּלֶד שְׁלוֹ כְּאֵן, בְּרַחוּב, מְכִיר אוֹתוֹ לְפִי סִימָן לְדָה שֶׁעַל צְאוֹרוֹ וְקוֹרָא:

– בְּנִי!

הַנַּעַר:

– אָבִי!

הָאָב:

– יֵלְדִי הַיֶּקֶר!

הַנַּעַר:

– אֲנִי הוֹלֵךְ לָמוֹת.

הָאָב:

– אַתָּה חַיֵּב לַחַיּוֹת!

הַנַּעַר גּוֹסֵס. הָאָב מְתַרוֹמֵם וּמְטִיחַ אֶת רֹאשׁוֹ בְּכָל כּוֹחוֹ בְּקִיר הַבְּנָיו שֶׁל הַחֲבָרָה שֵׁישׁ לָהּ שֶׁבַע מִשְׁבַּנְתָּאוֹת. בְּרַקַּע נִשְׁמַע קוֹל הַחֲצוֹצְרָה שֶׁל כְּרַכְרַת הַעֲזָרָה הָרֵאשׁוֹנָה. הַמַּסָּךְ יוֹרֵד.

אֲנִי מַתְעוֹרֵר מִהַרְהוּרִי. תוֹקֵף אוֹתִי גַל חֵדֶשׁ שֶׁל רְגָשׁוֹת.

אַתָּם, הַמַּלְעִיזִים, אַתָּם הַמְּבַשְּׂרִים בְּקוֹלוֹת עוֹרֵב שֶׁהָאֵדָם הוּא רַק זָכָר אוֹ נְקֵבָה, שֶׁהוּא תְּמִיד אֲנֹכִי, אֵלוֹ הֵייתֶם שׁוֹמְעִים אֶת רַחֵשׁ הַהִתְמַרְמְרוֹת שֶׁעֲבַר בְּקֶהֶל לְמַרְאֵה הַצַּעִיר לְבוּשׁ הַסְּחָבוֹת שֶׁנִּסָּה לְהַשְׁקוֹת אֶת הַמַּסָּכָן הַמַּעֲלָף בְּלִימַת וּוְדָקָה, אַתָּם שִׁמְמָק הַבוּשָׁה סָר מִפְּנִיכֶם בַּשַּׁעַת הַזֵּלוֹת – הֵייתֶם זֹכִים בּוֹ שׁוֹב בְּרַגְעֵי זֶה.

– לֵךְ לַעֲזָאזֵל, שְׂכוֹר, אַל תִּתֵּן לְיֶלֶד לְהַשְׁתַּכֵּר! – נִשְׁמָעוּ קוֹלוֹת מְאִימִים תוֹף הַהֲמוֹן הַזֹּעֵם.

– לֹא, אֲזֵ לֹא – הַשִּׁיב הַצַּעִיר וְהַסְתַּלַּק וְכֵף הַצִּיל אֶת חַיּוֹ.

לֹא אַחֲזֵר עַל כָּל הַדְּבָרִים שֶׁנֶּאֱמָרוּ בְּקֶהֶל הַמַּצְטוּפִי; לֹא אֲזַכֵּר אֶת כָּל הַמַּלְעִים הַעֲטוּפוֹת בְּאֵהֶבַת הַזֵּלוֹת, הַמְּרַפְדוֹת בְּהַשְׁתַּתְּפוֹת בַּצַּעֵר, הַמְּשׁוּחָוֹת בְּדָאָה לְגוֹרְלוֹ שֶׁל הָאֲחֵר, חֶסֶר הַשֵּׁם, הַפְּרָחוֹ הַמְּלַכְלָךְ – שֶׁהַתְּעוּפָה בְּחֶלֶל לְעֵבֵר הַמְּקוֹם אֲשֶׁר, לְפִי שְׁנֵי מְהוּרָיו, הִיָּה מְרַצֵּף אֲבִי גְרִיטֵי שֶׁל כְּנוֹת טוֹבוֹת [*הַגְּהִיטוֹם]. בְּקֶהֶל, מְלַבֵּד שְׁמֵנֵי הָאֵינְטֵלִיגֵנְצִיָּה, מְלַבֵּד אֲנָשִׁים בְּעֵלֵי תְּעוּדוֹת בְּגָרוֹת וְדִיפְלוֹמוֹת, מְלַבֵּד בְּנֵי אָדָם שֶׁמַּעֲצָם טְבַעֵם הֵם בְּעֵלֵי לֵב יוֹתֵר גְּמִישׁ וְרֵף, מְלַבֵּד נָשִׁים הַנוֹטוֹת מִטְּבַעֵן הַרְבֵּה יוֹתֵר לְהַזִּיל דְּמַעוֹת – נִמְצָאוּ גַם זְבָנִים מְחַנוּיוֹת שֶׁל צִיּוֹד אוֹפְטִי, עוֹזְרִיָּהֶם הַצַּעִירִים שֶׁל רוֹאֵי חֶשְׁבוֹן, סוֹכְנֵי מוֹדְעוֹת פְּרָסוּם, מְתוֹכִים שֶׁל מְגִרָשִׁי וְיֵלוֹת לְפִי אֲמָה וּמוֹכֵר אֶחָד שֶׁל כְּרִטִּיסִי הַהַגְרָלָה הַיְהוּדִית. כָּל הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה הַבִּיעוּ אֶת הַשְׁתַּתְּפוּתָם בַּצַּעֵר קֶרֶב הַתְּמוּנָה הַמַּסְתוֹרִית – מִי בַּצִּוְרָה פִּיּוּטִית פְּחוֹת וּמִי בַּצִּוְרָה פִּיּוּטִית יוֹתֵר, מִי בְּקוֹל רֶם וּמִי חֶרֶשׁ, מִי בְּפוֹלְגִית רְהוּטָה וּמִי בַּשִּׁפָּה מִשְׁבָּשֶׁת.

לֹא אֶסַּפֵּר מָה קָרָה לַנַּעַר, שֶׁהָרִי אֵין בְּכֵף שׁוֹם דְּבָר מַצְחִיק. הֵייתִי מַעֲנֵן אֵף וְרַק לְהִבִּיא לִידִיעַתְכֶם אֶת הַעֲבָדָה שֵׁישׁ לְבִנֵי אָדָם לֵב וְגַם רְגָשׁוֹת. אֲבָל הֵייתִי יָכוֹל לְסַפֵּר לְכֶם שְׁכַרְכְּרַת הַעֲזָרָה הָרֵאשׁוֹנָה הַבִּיאָה אֶת הַנַּעַר לְבֵית־חֹלִים, שֶׁם קִבְּלוּ אוֹתוֹ לְמָרוֹת שְׁלֵא הִיָּה מְקוֹם. הוּא אֲכַל פְּנִרְאָה בְּטַעוֹת רְאֵשֵׁי גְּפוֹרִים מַחֲמַת הַרְעֵב.

